

TREĆI POLUGODIŠNJI IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI NACIONALNOG PROGRAMA ZA UNAPRJEĐENJE OBJEKATA ZA PROIZVODE ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA I OBJEKATA ZA NUS PROIZVODE ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA

Zaključkom Vlade Crne Gore broj 07-303 od 20. jula 2017. godine, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove je zadužena da polugodišnje izvještava Vladu Crne Gore i Evropsku komisiju o realizaciji Nacionalnog programa za unaprjeđenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla (u daljem tekstu: NPUO). Prvi polugodišnji izvještaj za period od 01. juna do 31. decembra 2017. godine usvojen je na sjednici Vlade Crne Gore od 25. januara 2018. godine. Drugi polugodišnji izvještaj o realizaciji Nacionalnog programa za unaprjeđenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla za period od 01. januara do 30. juna 2018. godine usvojen je na sjednici Vlade Crne Gore od 6 jula 2018. godine. Izvještaji su dostavljeni Evropskoj komisiji.

U skladu sa utvrđenom obavezom, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove pripremila je Treći polugodišnji izvještaj o realizaciji Nacionalnog programa za unaprjeđenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla za period od 01. jula do 31. decembra 2018. godine.

Postupak procjene usaglašenosti objekata sa EU standardima je sproveden krajem 2014. godine, kao aktivnost za ispunjenje Mjerila III za otvaranje pregovora u Pregovaračkom poglavlju 12 - Bezbjednost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika. Izvršena je procjena ukupno 172 objekta za hranu životinjskog porijekla i 6 objekata za nus proizvode životinjskog porijekla. Tom procjenom su samo tri objekta ocijenjena kao usaglašeni objekti za hranu sa standardima EU, a danas je u Crnoj Gori značajno veći broj usaglašenih objekata koji ispunjavaju sve propisane EU zahtjeve.

Lista objekata dostavljena EK nakon prve procjene krajem 2014. godine, kako slijedi:

OBJEKTI ZA HRANU ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA			
Kategorija	Potpuno usaglašeni sa EU zahtjevima	Nijesu usaglašeni sa EU standardima (uključujući HACCP)	ukupno
Sektor mesa	2	65	67
Sektor mlijeka	0	29	29
Sektor proizvoda ribarstva	1	13	14
Ostalo (jaja, skladišta sa T režimom)	0	62	62
Ukupno	3	169	172
OBJEKTI ZA NUSPROIZVODE ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA			
Koža i vuna	3	3	6
Ukupno	3	3	6

Nakon toga, sprovedena je, krajem 2015. godine još jedna kategorizacija kojom su ovi objekti, u odnosu na stepen neusaglašenosti, razvrstani u jednu od 3 kategorije:

- Kategorija I - objekti koji su usaglašeni sa EU zahtjevima;
- Kategorija II - objekti u kojima su utvrđene neusaglašenosti manjeg obima, čije otklanjanje zahtijeva kraći vremenski period (najduže 6 mjeseci);
- Kategorija III - objekti u kojima su utvrđene neusaglašenosti većeg obima, čije otklanjanje zahtijeva duži vremenski period i veća finansijska ulaganja.

Ovaj proces je završen 29.02.2016. godine i kategorisano/procijenjeno je ukupno 167¹ objekata za proizvode životinjskog porijekla.

Subjekti u poslovanju hranom, čiji su objekti razvrstani u kategoriju II, nakon isteka perioda od 6 mjeseci, ponovo su kontrolisani. U slučaju da su otklonili utvrđene neusaglašenosti svrstani su u Kategoriju I, a ako nijesu uklonili neusaglašenosti u Kategoriju III, sa obavezom da pripreme i dostave Upravi Plan unaprijeđenja objekta.

Nakon završenog postupka kategorizacije i procjene pojedinačnih Planova unaprjeđenja, objekti su razvrstani u dvije kategorije:

- usaglašeni sa EU zahtjevima;
- neusaglašeni sa EU zahtjevima, sa odobrenim Planovima unaprjeđenja objekata.

U NPUO je dat pregled svih odobrenih objekata za proizvode životinjskog porijekla i za nusproizvode životinjskog porijekla, razvrstanih prema djelatnostima i kategorijama u odnosu na usaglašenost sa EU zahtjevima, na dan 18. maj 2017. godine, kako je dato u tabeli:

DJELATNOST	Usaglašeni sa EU zahtjevima		Neusaglašeni sa EU zahtjevima		UKUPNO
klanice - papkari	2	9,1%	20	90,9%	22
klanice - živina	2	50,0%	2	50,0%	4
mesne prerađevine	0	0,0%	2	100%	2
prerada mesa	2	7,1%	26	92,9%	28
obrada crijeva	1	50,0%	1	50,0%	2
prerada mlijeka	6	20,7%	23	79,3%	29
proizvodi ribarstva	5	71,4%	2	28,6%	7
otpremni centar - školjke	0	0,0%	2	100%	2
pakovanje jaja	2	33,3%	4	66,75	6
skladištenje hrane	23	42,6%	31	57,4%	54
UKUPNO	43	27,6%	113	72,4%	156²

U NPUO data je strategija i Plan unaprjeđenja sa rokovima za otklanjanje neusaglašenosti za svaki pojedinačni objekat iz kategorije III: objekti neusaglašeni sa EU zahtjevima.

Od dana stupanja na snagu Zakona o bezbjednosti hrane i Uredbe o uslovima za odstupanje u pogledu izgradnje, uređenja i opremanja objekata koji imaju mali obim proizvodnje, prerade i obrade hrane, svi novoodobreni objekti moraju ispunjavati zahtjeve higijene utvrđene nacionalnim propisima koji su u potpunosti usklađeni sa pravnom tekovinom EU u ovoj oblasti.

¹ 5 objekata prestalo sa obavljanjem djelatnosti.

² U periodu od kategorizacije do usvajanja NPUO 11 objekata je prestalo sa obavljanjem djelatnosti.

U NPUO koji je Vlada usvojila predstavljeni su objekti koji su usaglašeni sa EU zahtjevima i imaju trajna odobrenja za obavljanje djelatnosti, kao i objekti koji nijesu usaglašeni sa EU zahtjevima i imaju privremena odobrenja za obavljanje djelatnosti, nakon prethodno dostavljenih i odobrenih od strane Uprave za bezbjednost hrane individualnih planova unaprjeđenja. Svim objektima je dodijeljen veterinarski kontrolni broj.

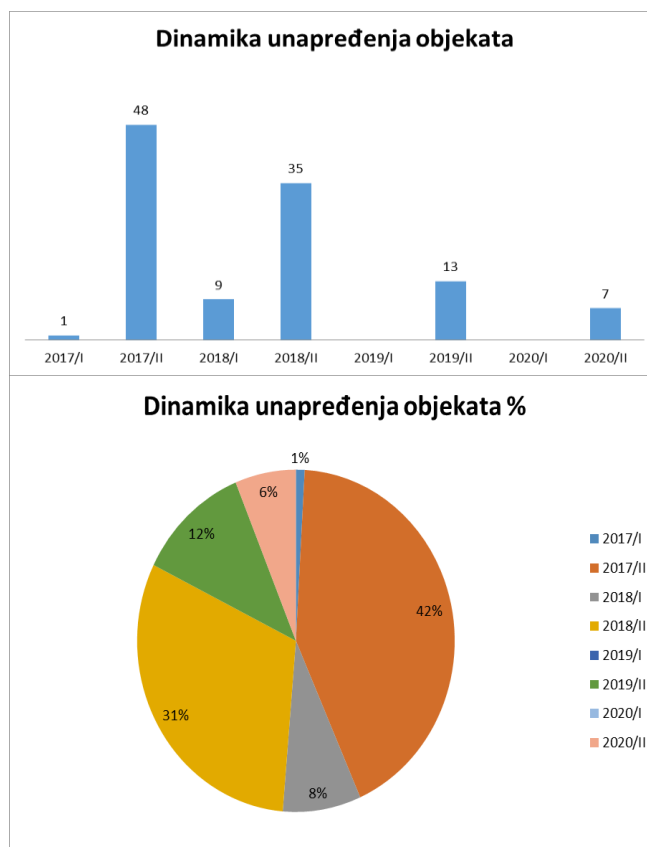
Privremena odobrenja su izdata do krajnjeg roka za otklanjanje neusaglašenosti utvrđenog u odobrenom Planu unaprjeđenja za svaki objekat pojedinačno. Ovi objekti, sa privremenim odobrenjem za obavljanje djelatnosti, svoje proizvode mogu stavljati na tržište Crne Gore i tržišta trećih zemalja.

Na ovaj način su stvoreni svi preduslovi za nastavak poslovanja u objektima za proizvodnju hrane životinjskog porijekla, očuvanje domaće proizvodnje hrane uz postepeno unaprjeđivanje do nivoa ispunjenosti EU zahtjeva u momentu ulaska u EU i nesmetano plasiranje proizvoda na zajedničko evropsko tržište.

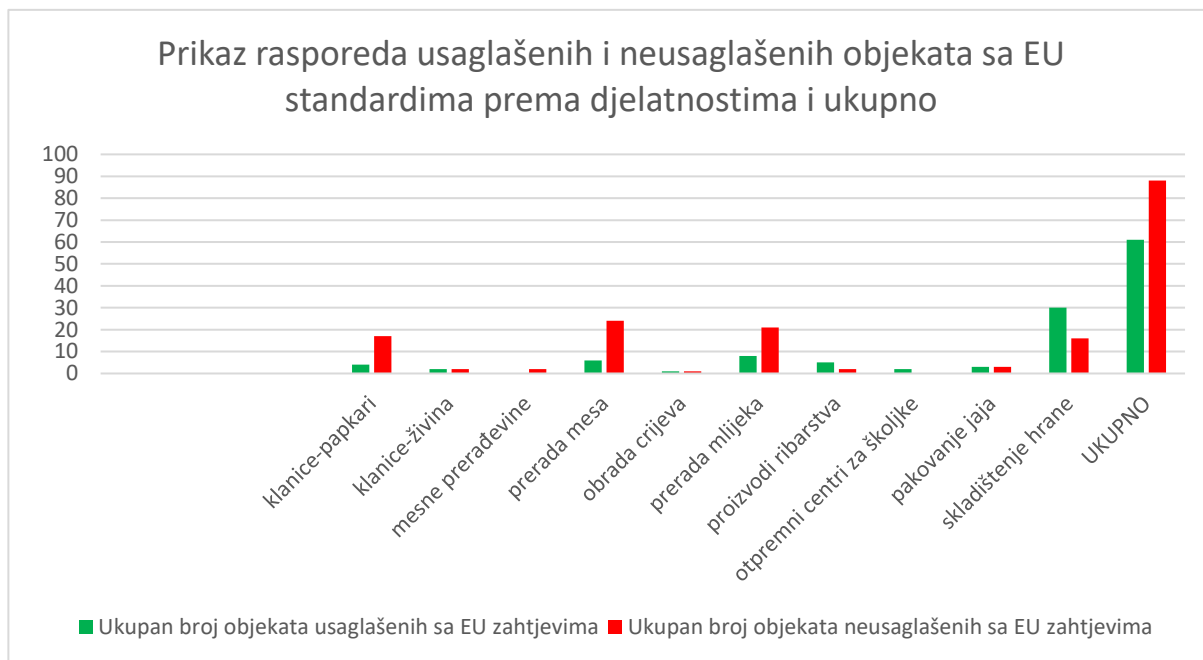
Nakon završetka postupka procjene i kategorizacije, objekti za nusproizvode životinjskog porijekla su kategorisani u dvije kategorije: usaglašeni i neusaglašeni sa EU propisima, kako slijedi:

Kategorija proizvoda	Usaglašeni sa EU zahtjevima		Neusaglašeni sa EU zahtjevima		UKUPNO
Koža i vuna	3	50,0%	3	50,0%	6
UKUPNO	3	50,0%	3	50,0%	6

Prema NPUO i pojedinačnim planovima unaprjeđenja objekata, data je i planirana dinamika unaprjeđenja, grafički predstavljena, kako slijedi

Grafički prikaz ukupnog broja usaglašenih / neusaglašenih objekata u izvjestajnom periodu:

Što se tiče objekata za nus proizvode životinjskog porijekla, u izvještajnom periodu, nije bilo nikakvih izmjena u odnosu na dostavljeni NPUO, i dalje imaju 3 objekta koji su usaglašeni sa EU zahtjevima i 3 neusaglašena objekta

Dakle, od ukupno 113 objekata za koje su subjekti poslovanja hranom predali prve, individualne planove unaprjeđenja i koji su odobreni, završetak unaprjeđenja je bio planiran, po godinama i polugodištima, kako slijedi:

godina	polugodište	broj objekata koji će dostići EU zahtjeve	% objekata koji će dostići EU zahtjeve
2017	I	1	1%
	II	48	42%
2018	I	9	8%
	II	35	31%
2019	I	0	0%
	II	13	12%
2020	I	0	0%
	II	7	6%

Inspektori su vršili nadzor u neusaglašenim objektima u skladu sa Procedurom za sprovođenje nadzora nad postupanjem subjekata u vezi otklanjanja neusaglašenosti i poštovanja rokova utvrđenih planom unaprjeđenja i Odlukom o načinu praćenja sprovođenja unaprjeđenja objekata u poslovanju hranom i dostavljali izvještaje o utvrđenom stanju Upravi.

Uprava je nakon evaluacije dostavljenih izvještaja procijenila da određeni broj subjekata nije uspio u potpunosti da završi aktivnosti u skladu sa rokovima datim u planovima unaprjeđenja. Najčešći razlog za neizvršavanje planiranih aktivnosti, odnosno otklanjanje neusaglašenosti, je nedostatak finansijskih sredstava za investicije u infrastrukturu.

S obzirom na cilj, očuvanje i povećanje domaće proizvodnje uz postepeno prilagođavanje zahtjevima EU, ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja je donio Odluku o produženju rokova

za otklanjanje neusaglašenosti u odobrenim objektima za hranu 11. oktobra 2017. godine po kojoj su svi zainteresovani subjekti u poslovanju hranom imali mogućnost da najkasnije do 31.3.2018. godine podnesu Zahtjev za produženje rokova za otklanjanje neusaglašenosti u objektima utvrđenih u ranije odobrenim Planovima unaprjeđenja. Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je blagovremeno planiralo i uočilo potrebu za pružanje podrške subjektima za unaprjeđenje objekata. U izvještajnom periodu, subjekti su imali mogućnost korišćenja dostupnih IPARD like fondova. Određeni broj subjekata je koristio ova sredstva, neke investicije su u toku, a određene su završene i objekti su iz grupe neusaglašenih objekata prešli u kategoriju objekata usaglašenih sa EU standardima.

Dodatno, nove Mjere IPARD programa su opredijeljene za unaprjeđenje objekata za hranu u cilju dostizanja EU zahtjeva za bezbjednost hrane, tako da će subjekti biti u mogućnosti da i dalje koriste dostupna sredstva za unaprjeđenje objekata.

U skladu sa Odlukom o produženju rokova za otklanjanje neusaglašenosti u odobrenim objektima za hranu podnijeto je ukupno 56 zahtjeva za produženje rokova za otklanjanje neusaglašenosti. Subjekti u poslovanju hranom su uz zahtjev za produženje rokova dostavili nove, ažurirane planove unaprjeđenja za pojedinačne objekte.

Radna grupa je sproveda postupak procjene i odobravanja dostavljenih inoviranih planova unaprjeđenja nakon čega su subjektima u poslovanju hranom izdata nova, privremena odobrenja za obavljanje djelatnosti do datuma krajnjeg roka za otklanjanje neusaglašenosti prema novim, odobrenim planovima unaprjeđenja.

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove je izdala nova, privremena odobrenja za obavljanje djelatnosti do datuma krajnjeg roka za otklanjanje neusaglašenosti prema novim, odobrenim planovima unaprjeđenja

Tabelarni prikaz realizacije NPUO u periodu od 1.jula do 31.decembra 2018.godine, dat je u nastavku kako slijedi:

Djelatnost	Ukupan broj objekata u Crnoj Gori nakon kategorizacije 2015/2016	Objekti usaglašeni sa EU zahtjevima jul 2017 Datum usvajanja NPUO	Objekti usaglašeni sa EU zahtjevima Prvi izvještajni period 01.06.-31.12.2017	Objekti usaglašeni sa EU zahtjevima Drugi izvještajni period 01.01.-30.-06.2018	Objekti usaglašeni sa EU zahtjevima Treći izvještajni period 01.07.-31.12.2018	Ukupan broj objekata usaglašenih sa EU zahtjevima	Ukupan broj objekata neusaglašenih sa EU zahtjevima	% usaglašavanja
klanice-paprkari*	6	2	1	1	1	4	16	
klanice-živina	4	2	0	0	0	2	2	
mesne prerađevine	2	0	0	0	1	1	1	
prerada mesa	28	2	1	3	1	5	21	
obrađa crijeva	2	1	0	0	0	1	1	
prerada mlijeka	29	5	2	1	2	10	15	
proizvodi ribarstva	7	5	0	0	0	4	1	
centri za školjke	2	0	2	0	0	2	0	
pakovanje jaja	6	2	1	0	0	3	3	
skladištenje hrane	54	23	7	0	1	31	14	
UKUPNO	156	42	14	5	7	63	74	

Napomena: U izvještajnom periodu došlo je do određenih promjena: neki objekti su iz djelatnosti klanja prešli u djelatnost proizvodnje proizvoda od mesa, neki objekti su prestali sa radom, neka skladišta su iz registra odobrenih objekata brisana jer u skladu sa propisima o registraciji objekata obavljaju djelatnost koja podliježe registraciji a ne odobravanju i ti objekti sada nemaju veterinarski kontrolni broj već su upisani kao objekti za skladištenje i promet na veliko hrane sa i bez temperaturnog režima i posluju i hranom neživotinjskog porijekla i upakovanom hranom životinjskog porijekla od kojih su neki bili usaglašeni sa EU standardima.

Dakle, od ukupno 74 objekata za koje su subjekti poslovanja hranom predali individualne planove unaprjeđenja i koji su odobreni, završetak unaprjeđenja je planiran, po godinama i polugodištima, kako slijedi:

Pregled rokova za unaprjeđenje objekata nakon odobravanja novih Planova unaprjeđenja u skladu sa odlukom o produženju rokova za otklanjanje neusaglašenosti u objektima za hranu

Godina	broj objekata koji će dostići EU zahtjeve	% objekata koji će dostići EU zahtjeve
2019	18	24,32
2020	25	33,78
2021	9	12,16
2022	8	10,81
2023	5	6,76
2024	6	8,11
2025	3	4,05

ZAKLJUČAK

Generalno posmatrano, evidentno je unaprjeđenje objekata u prethodnom periodu u odnosu na presjek stanja objekata koji je dostavljen Evropskoj komisiji krajem 2014. godine, kada su samo 3 objekta bila u potpunosti usaglašena sa EU zahtjevima. Zahvaljujući činjenici da je Poglavlje 12 otvoreno i da je na taj način Crna Gora dobila dodatne smjernice i podršku EU, u cilju potpunog usaglašavanja sa standardima EU, proces usaglašavanja objekata je značajno dobio na zamahu.

Činjenica da je za samo četiri godine, usaglašeno sa EU zahtjevima 63 objekta za proizvodnju proizvoda životinjskog porijekla, pa sada, na kraju 2018. godine, u Crnoj Gori ima 63 usaglašena objekta, govori u prilog tome da su sve aktivnosti nadležnih organa, kako u dijelu stvaranja pravnih preduslova, tako i u dijelu podizanja nivoa obučenosti i upoznavanja subjekata u poslovanju hranom sa novousvojenim pravilima u ovoj oblasti doprinijela značajno boljem nivou pripremljenosti objekata za obaveze članstva u EU.

Sve ove aktivnosti su sprovedene na način koji je mjerljiv. Rezultat tih aktivnosti, kao i saradnja sa subjektima u poslovanju hranom koji su sa svoje strane pokazali veliku odgovornost i posvećenost, je 63 unaprijeđena objekta, što je vrijedno pažnje posebno sa aspekta očuvanja i povećanja proizvodnje hrane životinjskog porijekla u Crnoj Gori, za domaće i evropsko tržište.

U tabeli ispod dat je uporedni prikaz stanja objekata u poslovanju hranom životinjskog porijekla krajem 2014. godine i krajem 2018. godine.

Kategorija	Potpuno usaglašeni sa EU zahtjevima 2014. godine	Potpuno usaglašeni sa EU zahtjevima, krajem 2018. godine
Sektor mesa	2	13
Sektor mlijeka	0	10
Sektor proizvoda ribarstva	1	6
Ostalo (jaja, skladišta sa T režimom)	0	34
Ukupno	3	63

Predlog zaključaka:

1. Vlada Crne Gore, je na sjednici od _____ 2019.godine, razmotrila i usvojila Treći polugodišnji izvještaj o realizaciji Nacionalnog programa za unaprjeđenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla.
2. Zadužuje se Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove da Treći polugodišnji izvještaj o realizaciji Nacionalnog programa za unaprjeđenje objekata za

proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla nakon usvajanja dostavi Evropskoj komisiji.

3. Zadužuje se Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove da pripremi Predlog Izmjene Nacionalnog programa za unaprjeđenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla.